

ESQUERRA A MÈXIC
1941-1980

Esquerra a Mèxic, 1941-1980. Coordinació editorial de Josep VALL. Barcelona: Fundació Josep Irla, 2012. 322 pàgs. [21 x 21]

L'any 1997 es va posar en marxa la Fundació Josep Irla, entitat vinculada a Esquerra Republicana de Catalunya, amb la voluntat, entre d'altres objectius, de preservar la documentació i promoure la recerca i la divulgació històrica relativa a l'esmentat partit. Aquest llibre, coordinat per Josep VALL i José María MURIÁ (que coordinà la recerca històrica a Mèxic) s'entronca perfectament amb aquesta voluntat en recuperar i divulgar la història d'Esquerra a Mèxic, després de la derrota republicana a la Guerra civil espanyola. L'obra presenta de forma sintètica les biografies de 274 militants del partit a l'exili mexicà (260 homes i 14 dones), compaginant personalitats públiques rellevants amb militants de base, dels quals només una vintena tornarà a Catalunya a les darreries de la Dictadura.

Les fonts consultades per a l'elaboració de les biografies inclouen expedients del Comité Técnico de Ayuda a los Refugiados Españoles (CTARE), representació a Mèxic del Servicio de Evacuación de Refugiados Españoles (SERE), dipositats a la Biblioteca Nacional de Antropología e Historia de la Ciutat de Mèxic; i documents de la Secretaría de Relaciones Exteriores i de l'Archivo General de la Nación mexicans; així com els testimonis de familiars i d'algun dels biografiats. Part de la informació biogràfica ja es trobava recopilada al lloc web www.memoriaesquerra.cat de la mateixa Fundació Josep Irla.

El llibre contextualitza històricament aquestes biografies dins l'exili que portà, entre els anys 1939 i 1950, més de 4.000 catalans a Mèxic, gràcies a la política d'acollida envers els republicans espanyols practicada pel president mexicà Lázaro Cárdenas. Els militants objecte del present estudi van travessar la frontera per indrets com la Jonquera, Portbou i Camprodon, i com a mínim una quarantena va passar pels camps de concentració francesos (Argelers, Bram, Sant Cebrià...). La resta van poder refugiar-se a cases particulars (d'amics o familiars) o a la Residència dels Intel·lectuals Catalans de Montpeller. Gràcies a la SERE i a la Junta de Auxilio a los Republicanos Españoles (JARE) van poder embarcar cap al port de Veracruz, en vaixells com el Sinaia, l'Ipanema, el Mexique i el Nyassa.

Un cop instal·lats a territori mexicà, la presència catalana va deixar una important empremta cultural mitjançant l'edició de llibres i revistes, l'organització d'exposicions i la celebració d'esdeveniments tan destacats com els Jocs Florals. L'obra fa repàs de les diferents etapes i l'activitat política de la gent d'Esquerra a Mèxic, així com de les estretes relacions amb l'Orfeó Català, a més d'incloure la relació dels presidents i el consell directiu del partit.

Traducción de la reseña anterior:

El año 1997 se puso en marcha la Fundación Josep Irla, entidad vinculada a Esquerra Republicana de Catalunya, con la voluntad, entre otros objetivos, de preservar la documentación y promover la investigación y la divulgación histórica relativa al mencionado partido. Este libro, coordinado por Josep VALL y José María MURIÁ (que coordinó la investigación histórica en México) se entronca perfectamente con esta voluntad al recuperar y divulgar la historia de Esquerra en México, después de la derrota republicana en la Guerra civil española. La obra presenta de forma sintética las biografías de 274 militantes del partido en el exilio mexicano (260 hombres y 14 mujeres), compaginando personalidades públicas relevantes con militantes de base, de los cuales sólo una veintena volverá a Cataluña a finales de la Dictadura.

Las fuentes consultadas para la elaboración de las biografías incluyen expedientes del Comité Técnico de Ayuda a los Refugiados Españoles (CTARE), representación en México del Servicio de Evacuación de Refugiados Españoles (SERE), depositados en la Biblioteca Nacional de Antropología e Historia de la Ciudad de México; y documentos de la Secretaría de Relaciones Exteriores y del Archivo General de la Nación mexicanos; así como los testimonios de familiares y de alguno de los biografiados. Parte de la información biográfica ya se encontraba recopilada en la página web www.memoriaesquerra.cat de la misma Fundación Josep Irla.

El libro contextualiza históricamente estas biografías dentro del exilio que llevó, entre los años 1939 y 1950, a más de 4.000 catalanes a México, gracias a la política de acogida hacia los republicanos españoles iniciada por el presidente mexicano Lázaro Cárdenas. Los militantes objeto del presente estudio atravesaron la frontera por lugares como la Jonquera, Portbou y Camprodon, y como mínimo unos cuarenta pasaron por los campos de concentración franceses (Argelers, Bram, SantCebrià...). El resto pudieron refugiarse en casas particulares (de amigos o familiares) o en la Residencia de los Intelectuales Catalanes de Montpellier. Gracias a la SERE y a la Junta de Auxilio a los Republicanos Españoles (JARE) pudieron embarcar hacia el puerto de Veracruz, en barcos como el Sinaia, el Ipanema, el Mexique y el Nyassa.

Una vez instalados en territorio mexicano, la presencia catalana dejó una importante huella cultural mediante la edición de libros y revistas, la organización de exposiciones y la celebración de acontecimientos tan destacados como los Juegos Florales. La obra hace repaso de las diferentes etapas y la actividad política de la gente de Esquerra en México, así como de las estrechas relaciones con el Orfeón Catalán, además de incluir la relación de los presidentes y el consejo directivo del partido.

IHE
(Secretaria de la revista)